

Etelä-Pohjanmaan lehtojen ja lähteiden kunnostushanke - luonnonhoitohanke

Hankkeen tausta ja tavoite

Etelä-Pohjanmaalla on lehtoja suhteellisen vähän. Etenkin luonnontilaisten lehtojen määrä on vähentynyt peltojen raivaamisen seurauksena. Muuttuneiden talousmetsälehtojen ja talousmetsien yhteydessä esiintyvien lehtojen ominaispiirteitä on mahdollista parantaa luonnonhoitotoimenpiteillä.

Etelä-Pohjanmaan lehtojen hoidon tavoitteena on kunnostaa ja hoitaa sellaisia lehtometsiä, joiden ominaispiirteet ovat kuusettumisen seurauksena heikentyneet. Hankkeessa on mukana puuston rakenteeltaan, kehitysluokaltaan ja lajistoltaan melko erilaisia metsiä. Kohteen mukaan hoitotoimenpiteillä pyritään turvaamaan monilajinen lehtoelinympäristö, erityisesti lehtolajeille suotuisat valo- ja lämpöolosuhteet, tai lehtolajien riittävä kasvutila. Pitkän aikavälin tarkoituksena on turvata lehdon ominaispiirteiden säilyminen ja paraneminen.

Etelä-Pohjanmaalla on lähteitä ojitettu jo pitkään. Tämä on heikentänyt merkittävästi niiden luonnontilaisuutta. Etelä-Pohjanmaan lähteiden kunnostuksen tavoitteena on kunnostaa ja hoitaa sellaisia lähteitä, joiden ominaispiirteet ovat ojituksen seurauksena heikentyneet. Hankkeen puusto on vaihtelevaa. Pitkän aikavälin tavoitteena on kuitenkin turvata lähteiden varjostus riittävällä ja erikäsirakenteisella puustolla.

Hankealueiden ja toimenpiteiden kuvaus

Lehtojen hoidon hankealueet sijaitsevat Ähtärissä ja Kurikassa. Lähteen kunnostuksen hankealue sijaitsee Isojoella. Hankealueiden yhteenlaskettu koko on noin 1,2 hehtaaria. Ähtärissä hoitotoimenpiteitä tehdään kiinteistöllä: Laurinmaa 989-407-13-45. Kurikassa hoitotoimenpiteitä tehdään kiinteistöllä: Kivikangas 301-414-7-204. Isojoella kunnostustoimenpiteitä tehdään kiinteistöllä Porrasneva 151-403-4-43.

Lehtojen hoidon hankealueilla poistetaan kuusta ja osalla kohteista myös jonkin verran lehtipuuta, pääasiassa koivua. Työt tehdään joko raivaus- tai moottorisahatyönä, kun maa on riittävässä roudassa. Kaikilla kohteilla poistetut puut ja kuusen hakkuutähteet kuljetetaan pois tai poltetaan hankealueella.

Porrasnevan pellon kaakkoiskulmalle, metsäautotien vasemmalle puolelle tehdään lähteiden kunnostus padottamalla etelän puoleinen oja kahdesta kohtaa. Padot toteutetaan kahdesta vierekkäisestä pyöreästä puutavarasta tehdystä patorakenteesta, jotka sijaitsevat noin 30 senttimetrin etäisyydellä toisistaan. Patorakenteiden yli laitetaan juuttikangas. Patorakenteiden väliin juuttikankaan päälle ja laskuojaan alemman patorakenteen taakse laitetaan tiivisteeksi paikalla olevaa maa-ainesta. Lopuksi padot maisemoidaan. Padot tulee mitoittaa niin, etteivät ne aiheuta vettymishaittaa.

Kaikkiin suunnitelmassa esitettyihin toimenpiteisiin on saatu maanomistajien kirjallinen suostumus. Hankkeen toteuttamiseen valittava toteuttaja sitoutuu pitämään yhteyttä maanomistajiin, tiedottamaan toimenpiteiden aikataulusta ja sopimaan joitain kohteita koskevista erityisjärjestelyistä (mm. metsäkuljetus, puutavaran varastopaikat).

Lehtojen kunnostus

Laurinmaa 989-407-13-45 metsätila sijaistsee Ähtärissä, Iso Haapajärven rannalla n. 16 kilometriä Ähtäristä. Lehdon hoitoa tehdään avoimen metsävaratiedon kuviolla 7. Kuvio 7 on tuoretta lehtoa ja kooltaan 0,4 hehtaaria. Mahdollisesti entistä Hakamaata. Kuviolla kasvaa kuusia, mäntyjä ja koivuja. Alemmassa latvuskerroksessa kasvaa kuusia, koivuja, pihlajaa ja muuta lehtipuusekoitusta. Kuvion maa on multavaa. Koko kuviolla selvästi havaittavaa lehtokasvillisuutta aukkoisissa paikoissa. Kuviolta löytyy esimerkiksi metsäalvejuurta, viinimarjaa, hiirenporrasta ja sudenmarjaa.

Kivikangas 301-414-7-204 metsätila sijaitsee Kurikassa, tuuliturbiinin lähellä n. 8 kilometriä Jurvasta. Lehdon hoitoa tehdään avoimen metsävaratiedon kuviolla 13. Kuvio 13 on tuoretta lehtoa ja kooltaan 0,4 hehtaaria. Kuviolla kasvaa kuusia, koivuja ja harmaaleppiä. Alemmassa latvuskerroksessa kasvaa kuusia, koivuja ja muuta lehtipuusekoitusta. Kuvion maa on multavaa. Koko kuviolla selvästi havaittavaa lehtokasvillisuutta aukkoisissa paikoissa. Kuviolta löytyy esimerkiksi metsäalvejuurta ja hiirenporrasta.

Lähteiden kunnostus

Porrasnevan 151-403-4-43 metsätila Isojoella sijaitsee noin 2 kilometrin päässä Isojoella sijaitsevasta Möykyn kylästä. Hankealue on kooltaan noin 0,5 ha. Kuvio on rehevää korpea ja kasvaa hyvin monilajista ja eripituista puustoa.

Toimenpiteet

Lehtokuvioden harvennus tehdään raivaus- ja moottorisahatyönä maan ollessa riittävän roudassa. Lähteen kunnostuksen voi tehdä myös kesäaikaan.

Kuva 1: Laurinmaa lehtokuvio on pahasti kuusetunut. Kuusien poistamisella saadaan lisää valoa ja elintilaa tyypillisille lehtokasveille.

2. Kivikankaan hankealue

Kivikangas (301-414-7-204) metsätilalle johtaa vain huonokuntoinen ajoura. Tämä tulee huomioida hoitoimenpiteitä suunniteltaessa. Hankkeen toteuttaja suunnittelee varastopaikan ja paikan hakkuutähteiden mahdolliseen kuivattamiseen yhdessä maanomistajan kanssa. Hankkeen toteuttaja huolehtii metsänkäyttöilmoituksen tekemisestä vähintään 10 päivää ennen toimenpiteiden aloittamista

Kivikangas (301-414-7-204) lehtokuviolla kasvaa kuusia, harmaaleppiä ja koivuja. Alemmassa latvuserroksessa kasvaa kuusia, koivuja, pihlajaa, harmaaleppää ja muuta lehtipuusekoitusta. Lämpimiltään 5-16 cm:n paksuisista kuusista raivataan n. 50 %. Kuusista säästetään vähintään 2 säästöpuuryhmää riistatiheiköiksi. Riistatiheiköt pyritään sovittamaan tekopökkelöiden ympärille. Raivaustyössä keskitytään tihentymäkohtiin ja sellaisiin kuusiin, jotka kasvavat kiinni hyvälaatuisissa lehtipuissa. Raivausjälki saa olla epätasaista, koska puuston käsittelyssä pyritään luonnontilaisen kaltaiseen jälkeen. Pensaat jätetään raivaamatta.

Vallitsevan jakson kuusista, joiden keskimääräinen läpimitta vaihtelee 18 ja 26 cm:n välillä, poistetaan koko kuviolta noin 25-30 %. Selkeästi vallitsevaa jaksoa järeämmät kuuset ja kaikki lehtipuut säästetään sekä pysty- ja maalahopuut säästetään. Harvennus keskitetään tiheisiin kuusiryhmiin, joista voidaan poistaa 40-50 %, kun taas luontaisesti lehtipuuvaltaiset ja aukkoiset kohdat jätetään kokonaan käsittelyn ulkopuolelle. 2-3 kuusta kaulataan tai tehdään tekopökkelöiksi, lahoppuun tuottamiseksi. Tässä voidaan käyttää myös lehtipuita,

jos ne sijaitsevat sopivasti riistatiheikön sisällä. Harvennuksessa tavoitellaan luonnontilaisen kaltaista jälkeä ja edistetään puuston aukkoisuutta ja eri-ikäisrakenteisuutta.

Kuva 2: Kivikangas lehtokuvio on pahasti kuusettunut. Kuusien poistamisella saadaan lisää valoa ja elintilaa tyypillisille lehtokasveille.

3. Porrasnevan hankealue

Porrasnevan 151-403-4-43 metsätilalle johtaa hyväkuntoinen metsäautotie. Metsäautotieltä on vain lyhyt matka kohteelle. Välissä on kuitenkin oja. Tämä tulee huomioida hoitoimenpiteitä suunniteltaessa.

Porrasneva 151-403-4-43 kuviolla kasvaa kuusia, koivuja ja muita sekalaisia lehtipuita. Puusto on hyvin vaihtelevaa. Porrasnevan pellon kaakkoiskulmalle, metsäautotien vasemmalle puolelle tehdään lähteiden kunnostus, padottamalla etelän puoleinen oja kahdesta kohtaa. Padot toteutetaan kahdesta vierekkäisestä pyöreästä puutavarasta tehdystä patorakenteesta, jotka sijaitsevat noin 30 senttimetrin etäisyydellä toisistaan. Patorakenteiden yli laitetaan juuttikangas.

Patorakenteiden väliin juuttikankaan päälle ja laskuojaan alemman patorakenteen taakse laitetaan tiivisteeiksi paikalla olevaa maa-ainesta. Lopuksi padot maisemoidaan. Padot tulee mitoittaa niin, etteivät ne aiheuta vettymishaittaa.

Puusto ja pensaskerros on hankealueella harvaa. Lähteen alue on rehevää korpea. Lähteen silmät ja suunnitellut patojen paikat on merkitty karttaan. Vesi on ojassa hyvin kirkasta. Sijaitsee pohjavesialueen vieressä. Lähteiden vesi purkautuu ojiin suurella alueella. Tämän vuoksi patojen etäisyys toisistaan melko suuri. Hyvin pienet ojat edellyttävät hyvin pieniä patoja.

Kuva 3: Porrasnevan lähde purkaa vetensä viereiseen ojaan. Ojaan täytyy rakentaa kaksi patoa estämään lähteen kuivuminen.

Muuta huomioitavaa

Alueellisen suunnittelun yhteydessä on laadittu kirjalliset sitoumukset maanomistajien kanssa.

Hankehaussa valittu luonnonhoitohankkeen toteuttaja toimittaa Metsäkeskukselle selvityksen, josta käy ilmi, että tarkempi toteuttamissuunnitelma on esitetty kiinteistön omistajille ja että kiinteistön omistajat hyväksyvät esitetyt toimenpiteet.

Jos toimenpiteet muuttuvat tarkemmassa toteuttamissuunnitelmassa oleellisesti siitä, mitä alueellisen suunnittelun yhteydessä on sovittu, luonnonhoitohankkeen toteuttaja sopii muutoksista kirjallisesti kiinteistön omistajan kanssa ja toimittaa laatimansa kirjallisen sopimuksen Metsäkeskukseen. Lehtojen kunnostuksessa tulee huomioida erityisesti lintujen pesintäaika, jolloin hoitotöitä ei saa suorittaa.

Lähteiden kunnostuksessa hankkeen toteuttaja sopii patojen tarvittavista rakennusaineksista maanomistajan kanssa. Kulku kohteelle etelästä Leppikyläntieltä lähtevän metsäautotien kautta.

Aikataulu

Lehdot ja lähteiden kunnostus pyritään toteuttamaan vuosien 2026–2027 aikana. Pääosa töistä tehdään talvella. Lähteen kohdalla on enemmän joustovaraa. Hanke pyritään toteuttamaan vuoden 2027 loppuun mennessä.

Yhteyshenkilö/Lisätietoja

Eero Niemi

Suomen metsäkeskus

Luonnonhoidon asiantuntija

p. +358 504076349

eero.niemi@metsakeskus.fi

Huhtalantie 2

60220 Seinäjoki

Liitteet

Liite 1: Lähestymiskartat

Liite 2: Toimenpidekartat

Liite 3: Toimenpidetaulukko